

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและที่มาของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ และมีคุณภาพ แนวคิดในการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม สามารถพึ่งตนเอง และร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 247) มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมทั้งในระดับครอบครัว สังคม ประเทศและโลก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมโดยรวมต่อไป

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในด้านการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผล คิดสร้างสรรค์ มั่นในคุณธรรมและนำความรู้ไปใช้เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นความสำคัญของกลุ่มสาระวิชานี้ ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยประกอบด้วยเนื้อหาที่มาจากหลายแขนงวิชา มีลักษณะเป็น สหวิชาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่างๆในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกันได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้เรียน

รายงานสภาพการศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 จังหวัดปัตตานี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมยังอยู่ในระดับที่ไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ นักเรียนทั้งหมดมีคะแนนเฉลี่ยในการเรียนกลุ่มสาระนี้ คิดเป็นร้อยละ 46.248 โดยนักเรียนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ร้อยละ 49.66 และมีนักเรียนที่อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงถึงร้อยละ 29.85 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี, 2546 : 1-2)

จากรายงานสภาพการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่านักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาอยู่ในระดับที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้อาจมาจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็น ครู เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และนักเรียน ในด้านครูนั้น ชัชชัย ศรียทอง (2541 : 58) ได้ศึกษา องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสงขลาพบว่า คุณภาพการสอนของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน โดยนักเรียนที่เรียนกับครูที่มีคุณภาพการสอนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนกับครูที่มีคุณภาพการสอนต่ำสอดคล้องกับแนวคิดของ จารุวรรณ ยั่งยืน (2546 : 2) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนการสอนนี้มีหลายประการด้วยกัน แต่ละประการจะมีผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น ดังนั้นหากครูใช้วิธีการสอนและจัดกิจกรรมที่เหมาะสม กับเนื้อหาและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสนใจ มีอิสระในการเรียนนักเรียนก็จะมี ความร่วมมือในการเรียน สนใจบทเรียนมากขึ้นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามมา

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Child Center) กำลัง เป็นที่สนใจ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 โดยการเรียนการสอนในลักษณะนี้เป็นที่ รู้จักมานานพอสมควร การยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ถือเอาความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก ให้การศึกษาโดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน (สมศักดิ์ จวงเจริญ กุล, 2538 : 19, อ่างถึงใน จิรนนท์ ขอดมณี, 2547 : 6) ตรงกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ ศักดิ์ (2546 : 78-80) ที่อธิบายว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีแกนหลักอยู่ที่ การให้ผู้เรียนเป็น “ศูนย์กลาง” และมีเป้าหมายที่ “ผู้เรียน” ให้เป็นผู้มีปัญญา มีคุณลักษณะชีวิตที่ดี มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการเรียนให้มี ลักษณะและความสามารถดังกล่าวไม่เพียงอาศัยหลักสูตรที่เอื้ออำนวยเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยรูปแบบ การเรียนการสอน ของอาจารย์ให้สอดคล้องกันด้วย ทั้งนี้เพราะครูอาจารย์เป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ โดยตรงกับผู้เรียน เป็นผู้ที่มีส่วน โดยตรงต่อการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและค่านิยมลงไปสู่ตัว ผู้เรียน หากครูอาจารย์สอนโดยยึดผู้สอนเป็นหลัก ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงความคิดเห็นจะเป็น การสอนที่ไม่ได้ยึดการพัฒนาตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการได้รับการพัฒนาศักยภาพและ ความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งบทบาทของครูต้องเปลี่ยนจากผู้สอน (Instructor) เป็นผู้เอื้อ(Facilitator) เปลี่ยนแปลงวิธีสอนจากผู้สื่อสารเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางที่จะนำมาซึ่งความรู้และคอยอำนวยความสะดวก ช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ข้อมูลด้วยตนเองและเปลี่ยนจากผู้ป้อน ความรู้ (Feeder) เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (Adviser) การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวจึงเป็น วิธีการที่จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีสอนที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันในกลุ่มย่อย ๆ เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน คนที่เก่งกว่าจะช่วยคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมมือกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เพราะยึดถือแนวคิดที่ว่าความสำเร็จของสมาชิกทุกคนจะรวมเป็นความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนในลักษณะนี้จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น(ปทีป เมธาคณวุฒิ, 2544 : 13) การเรียนรู้แบบร่วมมือนอกจากจะพัฒนาผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์แล้ว ยังเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนในทักษะอื่น ๆ อีกมาก เช่น ทักษะในการสื่อสาร ทักษะในการทำงานเป็นทีม และทักษะในทางสังคม เนื่องจากนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีมนั่นเอง สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ปิยานุช สอาดสุด (2540 : 35) ที่ว่า “การประยุกต์รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการสอนที่ต้องการเน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความสามารถจากการได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มซึ่งเป็นรูปแบบที่จำลองการอยู่ร่วมกันในสังคมมาสู่ห้องเรียน นักเรียนได้ฝึกการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันที่คำนึงถึงความสำเร็จของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ”

หลักการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นนอกจากจะใช้วิธีการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังที่ ขจรศักดิ์ ศรีเสน (2545 : 13-14) กล่าวว่า กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางระหว่างครูกับนักเรียนและองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆที่ออกแบบไว้จะช่วยให้ความสนใจต่อบทเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมหลายกิจกรรมยังแฝงไว้ซึ่งความบันเทิงมีชีวิตชีวา และในขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนั้น ผู้สอนสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน อีกทั้งนักเรียนเองก็จะสามารถสังเกตพฤติกรรมของคนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการประเมินผล ปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนได้ต่อไป จะเห็นได้ว่ากิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนั้นช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนั้นก็จะพบว่ามีหลายวิธีด้วยกัน อาทิเช่น การร้องเพลง การเล่นเกม การทดสอบ การทบทวน การสอนสิ่งที่บกพร่อง และการทำแบบฝึกหัด แต่ละกิจกรรมนั้นครูสามารถเลือกไปใช้ประกอบการสอนได้โดยพิจารณาตามความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและนักเรียน (โอสถชนะกุล, 2531 : 3)

ในกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไปเมื่อครูสอนเนื้อหาจบแล้วให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัดจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในหลายด้าน ช่วยเสริมประสบการณ์และความสนใจของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น ปลูกฝังนิสัยการค้นหาคำความรู้ด้วยตนเอง และรับผิดชอบในงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ปกครองทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของการเรียนของนักเรียนในปกครองของตนนอกจากนี้ยังช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้หาวิธีแก้ไขและปรับปรุงต่อไป โดยในการให้แบบฝึกหัดนั้นครูควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน กล่าวคือ ต้องมีความเหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน (ทวีศักดิ์ แก้วทอน, 2546 : 9) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจนำวิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งถือว่าเป็นวิธีสอนที่มีคุณภาพอยู่แล้วควบคู่กับกิจกรรมประกอบการเรียนโดยใช้แบบฝึกหัดทักษะมาประกอบการเรียนการสอนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในบทเรียน และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในทางที่ดีขึ้น

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือตัวนักเรียนเอง ดังที่ จ่านง พรายแยมแจ (2533 : 53) ซึ่งให้เห็นว่า ปัจจุบันนี้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ประสบอยู่เสมอเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยเฉพาะในขณะที่ครูสอนนักเรียนแสดงอาการไม่ตั้งใจเรียน เช่น เล่นกัน แหย่กัน ลุกจากที่นั่งเดิน ไปเดินมา คุยกัน และส่งเสียงดัง ไม่ทำงานที่ครูมอบหมาย ไม่สุภาพ ก้าวร้าวเพื่อน พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้การสอนของครูต้องหยุดชะงักไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีผลต่อการเรียนของนักเรียนคนอื่นๆ ในชั้นเรียนที่ไม่ได้เรียนอย่างเต็มที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านการเรียน เป็นผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมาย ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้และมีผลให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในชั้นเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

เมื่อทำการศึกษาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน ซึ่งส่งผลให้มีบรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและในที่สุดจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สนองความแตกต่างของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังที่ กมล สุดประเสริฐ กล่าวว่า การที่จะให้เด็กทุกคนเรียนในสิ่งที่ยาก มีลักษณะนามธรรมให้เห็นผลเท่ากันในเวลาจำกัดย่อมเป็นไปได้ยากทั้งนี้เพราะเด็กมีความรู้พื้นฐานและความสามารถที่แตกต่างกัน (กมล สุดประเสริฐ, 2535 :14) เมื่อผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกัน มีความสนใจและมีความรู้พื้นฐานไม่เท่ากันทำให้การเรียนรู้ของแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้นหากครูจัดการเรียนการสอนที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนไม่บรรลุผลสำเร็จทางการเรียนและจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจในการเรียนและส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามมาในขณะที่เรียน

การสอนโดยใช้สัญญาการเรียน (Learning Contract) เป็นรูปแบบการสอนหนึ่งที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยดำเนินการสอนตามเอกสารสัญญาที่ผู้เรียนแต่ละคนและผู้สอนร่วมกันกำหนดขึ้น ประกอบด้วย จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน หลักฐานการเรียนและการประเมินผล มีลำดับขั้นตอนการเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถเลือกกิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน หลักฐานการเรียนและการประเมินผลตามความสามารถและความถนัดของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและร่วมทำสัญญากับนักเรียน วิธีการเรียนนี้จะเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสำเร็จในการเรียนเนื่องจากนักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถและความสนใจของตัวเอง เมื่อนักเรียนเกิดความสำเร็จก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนมากขึ้น มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น และส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงขึ้นด้วย ดังที่ พนอ ปานชา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สัญญาการเรียน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 นอกจากนี้การสอนโดยใช้สัญญาการเรียนช่วยให้ผู้เรียน คลายความตึงเครียดจากการที่ต้องแข่งขันกับคนอื่น เปรียบเทียบกับคนอื่นที่มีความแตกต่างกับตนเองในความสามารถในทักษะด้านต่างๆ ช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนและมีความรับผิดชอบกับสัญญาการเรียนที่ตัวเองกับผู้สอนร่วมกันจัดทำขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรรณี ผุดเกตุ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกทำการทดลองสอนแบบการเรียนแบบร่วมมือร่วมกับการใช้สัญญาการเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเห็นว่า การสอนวิธีนี้จะต้องสอนกับนักเรียนที่มีวุฒิภาวะระดับหนึ่งหรือนำตนเองได้ (Self directed) สามารถเลือกสิ่งที่จะเรียนโดยทำเป็นเอกสารสัญญาร่วมกับผู้สอนเป็นการส่วนตัว อีกทั้งต้องเรียนเป็นกลุ่มตามรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ ดังนั้นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 15 ปี นั้นเห็นว่ามีเหมาะสม หากกล่าวตามทฤษฎีของเปียเจต์ที่ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจแล้ว นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดอยู่ในขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal operational stage) คืออยู่ในระดับอายุ 11 – 15 ปี ซึ่งเป็นพัฒนาการขั้นสุดยอด เด็กวัยนี้สามารถคิดแบบผู้ใหญ่ โดยใช้เหตุผลเชิงนามธรรมได้ สามารถคิดหาเหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่สามารถคิดหาข้อสรุป และแปลความเหตุการณ์ต่างๆ ได้ (สุรางค์ ใคว์ตระกูล, 2533 : 48)

จากการศึกษาเกี่ยวกับผลที่นักเรียนจะได้รับจากการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สัญญาการเรียนนั้นนอกจากนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้วนั้น นักเรียนยังได้พัฒนาคุณลักษณะในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง เนื่องจากการใช้สัญญาการเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและตามระดับความสามารถของตนเองได้อย่างอิสระ นอกจากนั้นการวัดและประเมินผลนักเรียนก็สามารถจะกำหนดแนวทางและวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของตัวเองได้ตามความเหมาะสมและการดูแลของผู้สอนดังนั้นนักเรียนจึงสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ง่ายขึ้น ไม่เกิดความวิตกกังวลเนื่องจากการวัดและประเมินผลที่ต้องเปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่น ๆ เมื่อนักเรียนเกิดความสำเร็จในการเรียนบ่อยครั้งจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้รับรู้ตนเองและประเมินตนเองในทางบวก เห็นว่าตนเองสามารถทำได้ และเห็นว่าคุณค่า นั้นคือนักเรียนจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) มากยิ่งขึ้น (Purkey, 1997: 56)

ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นการที่บุคคลประเมินคุณค่าของตนเองว่า ตนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของคนอื่น มีความสามารถ มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีประโยชน์ต่อสังคมที่คนนั้นอยู่ร่วมด้วย สิ่งนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้น ๆ สามารถหาทางออกให้กับตัวเองเมื่อเผชิญปัญหาปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีความมั่นใจในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ปรากฏเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียน เนื่องจากผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำจึงกล่าวได้ว่า ความรู้สึกนี้นอกจากจะมีความสำคัญต่อชีวิตในด้านต่าง ๆ ยังมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย (Coopersmith, 1984 :1, อ้างถึงใน จิรพันธ์ ยอดมณี, 2547 : 6)

จากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งมาทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมีกิจกรรมประกอบการจัดการเรียนการสอนคือ สัญญาการเรียนและแบบฝึกทักษะ อย่างไรก็ตาม การเรียนแบบร่วมมือยังมีข้อจำกัดอยู่บางประการ ดังที่ สลาบิน (Slavin, 1995 : 118) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า ในการจัดการเรียนแบบร่วมมือนั้น จะยึดรูปแบบให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เมื่อนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเป็นช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องที่ผู้เรียนบางคนอาจไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างแท้จริง จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมประกอบการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะและสัญญาการเรียนเข้ามาจัดกิจกรรมควบคู่กับการเรียนแบบร่วมมือ เนื่องจากการทำแบบฝึกทักษะจะช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนบทเรียนและมีผลงานของตัวเองที่จะเสนอต่อผู้สอน ส่วนสัญญาการเรียนก็จะเป็นตัวที่คอยควบคุมให้ผู้เรียนทุกคนได้ทำตามเอกสารสัญญาที่ตกลงกันและเอกสารสัญญานั้นจะเป็นหลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะเสนอต่อผู้สอน ได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งจะช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียน ได้มี

ความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้นอันเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้ประสบความสำเร็จในการเลือกเรียนได้ตามที่ตนเองสนใจที่จะเรียนและการประเมินผลที่ตรงตามความสามารถของตนเอง

เมื่อทำการศึกษาหลักการและเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) โดยแบ่งเป็น 3 แบบ คือ แบบสัญญาการเรียน แบบฝึกทักษะและ แบบที่ไม่มีกิจกรรมประกอบ ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบสัญญาการเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบฝึกทักษะ
3. เพื่อเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ
4. เพื่อเปรียบเทียบความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบสัญญาการเรียน กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบฝึกทักษะ และการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI)แบบสัญญาการเรียน มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI)แบบฝึกทักษะ มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่า ก่อนการทดลอง
3. นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบไม่มี กิจกรรมประกอบ มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่า ก่อนการทดลอง
4. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI)แบบสัญญาการเรียน นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่ม สืบสวนสอบสวน(GI)แบบฝึกทักษะ และนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่ม สืบสวนสอบสวน(GI)แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบว่า กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวน สอบสวน(GI) แบบสัญญาการเรียนและ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่ม สืบสวนสอบสวน(GI)แบบฝึกทักษะ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน หรือไม่
- 1.2 ทำให้ทราบว่าระหว่าง นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และ นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อได้เรียนโดยใช้ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบ ร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) ทั้ง 2 วิธีแล้ว จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับใด

1.3 ทำให้ทราบว่า กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) ทั้ง 2 แบบ กิจกรรมแบบใดเหมาะสมกับนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับใด

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องนำ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบสัญญาการเรียนและ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบฝึกทักษะ ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.2 เป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพประชากรได้พัฒนา กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบสัญญาการเรียนและ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)แบบฝึกทักษะ เพื่อใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆต่อไป

2.3 เป็นแนวทางสำหรับนักเรียนในการนำ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบสัญญาการเรียนและ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบฝึกทักษะ ไปใช้และทราบถึงกระบวนการการทำสัญญาการเรียนพร้อมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม

2.4 เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจใช้เป็นแหล่งความรู้ในการค้นคว้าเพิ่มเติม และใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.เมือง จ.ปัตตานี จำนวน 90 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ กิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) มี 3 แบบ ได้แก่

2.1.1 แบบสัญญาณการเรียน (a_1)

2.1.2 แบบฝึกทักษะ (a_2)

2.1.3 ไม่มีกิจกรรมประกอบ (a_3)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

2.2.1 ความภาคภูมิใจในตนเอง

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

3. เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ คือ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องพุทธประวัติ พระสาวกชาดกและชาวพุทธตัวอย่าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมเรียนกันเป็นกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มจะลดความสามารถด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสูง ปานกลาง และต่ำ สมาชิกแต่ละคนจะช่วยกันสืบค้นหาข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม และนำข้อมูลนั้นอธิบายให้สมาชิกคนอื่นในกลุ่มฟังจนทุกคนมีความเข้าใจ เมื่อสมาชิกทุกคนอธิบายในสิ่งที่ตนเองที่ได้ค้นคว้ามาจนครบก็จะส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอข้อมูลของกลุ่มให้กับกลุ่มอื่น ๆ ฟังต่อไป

2. กิจกรรมประกอบการเรียนแบบสัญญาณการเรียน หมายถึง การนำสัญญาณเรียนมาประกอบในการจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ทำสัญญากับผู้สอนตามรายการในสัญญาณเรียน ตามความเหมาะสมกับตัวนักเรียนเองได้อย่างอิสระและอยู่ภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำโดยผู้สอน

3. กิจกรรมประกอบการเรียนแบบฝึกทักษะ หมายถึง การนำแบบฝึกทักษะมาประกอบในการจัดการเรียนการสอน แบบฝึกทักษะมีลักษณะเป็นคำถามที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียนที่ผู้เรียนได้เรียนในแต่ละครั้ง มีจุดประสงค์เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนหลังจากได้เรียนรู้เนื้อหา

4. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่นักเรียนเห็นคุณค่า ฟังพอในในตนเอง เกี่ยวกับด้านค่านิยมผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การได้รับความสำเร็จ ความเป็นผู้นำ การพึ่งตนเอง การเป็นนักเรียนที่ดี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบในผลงาน ความสามารถในการเรียน ด้านการปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์ ได้แก่ ความวิตกกังวลต่ำ มองโลกในแง่ดี ร่าเริงแจ่มใส การมีอารมณ์ขัน พฤติกรรมกล้าแสดงออก ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ และด้านการปรับตัวทางสังคม ได้แก่ ความยุติธรรม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยอมรับจากสังคม ความต้องการที่จะให้เพื่อน ๆ ชอบ การเสียสละเพื่อส่วนรวม ความสามารถทำให้ผู้อื่นรัก ความประสงค์จะให้ผู้อื่นยอมรับตน ซึ่งวัดได้จากแบบวัดที่ความภาคภูมิใจในตนเอง

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่ได้จากคะแนนความถูกต้องในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น